

Ací, però, la causa més eficient pogué ser la influència de la variant *engospa*, variant existent a Mallorca, per 'ambosta' (*AlcM*); d'*ambosta* degué haver-hi variant *angosta, tal com en mallorquí es diu *engossar* —*Damen*.— per *embossar*, *embussar*, i *arregussar* per *arrebossar*: etimologia popular natural puix que 'copsar' és realment com agafar una ambosta d'una cosa tirada al vol (per *copsar* la cosa eficaç és fer-ho amb la conca de les dues mans juntes, o sigui l'ambosta); o sigui que l'acció fou recíproca: *angospa* × *encopsar > *engospar*, i alhora *engospar* × *angosta > *angospa*.

En definitiva ens queda que degué haver-hi *copsar*, o cosa molt semblant, comuna als dialectes oriental, rossellonès, balear i alguerès. I que no es mot que pugui ser de creació recent. Però és probable que resulti d'una modificació de *cobrar*, ll. vg. CUPERARE (extret de RECUPERARE). La semblança de significat és considerable, si tenim sobretot en compte l'ampla gamma de significats de *cobrar* en la llengua antiga, en què generalment aquest verb no suposa la idea de 'percebre allò que és degut' ni 'recuperar el que perdem' sinó 'agafar, apoderar-se (de qualsevol cosa)', i no solament moral (*cobrar fama*, *cobrar delit*) sinó coses materials: «tiraren la corda prima fins a tant que *cobraren* lo cap de la gúmena», *Tirant*; *cobra!*, li manen al mariner que ha de *copsar* la corda que li tiren de lluny; «lo missatger *cobrà* la carta», *Eximilis e Miracles*, «que anàssem sobre ell e que *cobràssem* don Lope d'Alveró ab tot aquel mal que pres havia, e l' trasquéssem de presó», Jaume I, «per assetjar lo loch de Murvedre e *cobrar* los castells», Pere el Cerimoniós, «l'entenimen se moch a entendre, lo mercader *cobrà* son seny», Llull.

No es pot dir que tinguin significat idèntic, però és clar que es freguen de ben prop. El tipus CUPERARE és molt antic i general en romànic: comú amb el portuguès, el castellà, on *cobrar el castiello* ja es troba des del *Cid*, i la llengua d'oc on el trobem des dels grans trobadors del S. XII: «que ben *cobram* lo gran segon l'espíc», Pegulhan, «e per *cobrar* lo sepulcr' e la crotz», Vaqueiras, «ieu lo castel de Foish volia aver *cobrat*», *Crozada*; fins apareix algun cop *coubrer* i *combrer* en francès antic. I des del romànic va passar als dialectes bascos, en data antiquíssima, vista la forma arcaica que hi vesteix: suletí *kuperatu* 'cobrar', bisc. *kupera* 'tendre, delicat' ('convalescent'), anav., guip. i bisc. *eskuperatu* «traer a raya, someter».

En principi, doncs, és una idea inobjetable suposar que *copsar* resulti d'una modificació d'aquest CUPERARE. Modificació que no podria ser fonètica ni mecànica sinó deguda a la influència d'una altra paraula. Precisar quina fóra aquesta ens porta ja a un terreny molt més incert. Pensant en la família lèxica d'on ve CUPERARE, i dins la qual integrava un sistema travat internament, entreveiem quelcom més, ni que sigui deixant el terreny segur. CŪPERARE s'extragué (ben cert ja en llatí vulgar, encara que no fos abans de perdre's la unitat d'aquest) del ll. clàssic RECŪPERARE 'recobrar', i aquest derivava del ll. antiquíssim i

clàssic CĀPERE 'agafar', que, en afegir-li la partícula RE-, degradava la vocal breu en síl·laba oberta conformement a les normes fonètiques: sistema que romanqué viu, en la consciència del poble, i funcional fins molt endavant del període imperial. No era menys viva la comprensió que CĀPESĒRE era un altre membre d'aquest joc de lexemes, que hi aportava un matis intensiu i desideratiu, i quasi més encara el matis aspectual «determinat»: era «prendre (avec de l'empressement), saisir»: *capessere cibum dentibus* 'clavar la dent a un bon bocí', Ciceró; *sociis, arma capessant, edico* «j'ordonne à mes compagnons de saisir leurs armes», Virgili (anàleg en Ovidi i en Livi); *capessere libertatem* «se saisir de la liberté», Ciceró; *capessere viam* «adopter (prendre) une route, un itinéraire», Livi; *capessere rem* «embrasser par la pensée, comprendre», Gelli.⁹

En definitiva hi havia en llatí, i quedaren en el llatí imperial, tardà i avulgarat, un joc de quatre membres d'un radical comú: CAPERE, RECUPERARE, CUPERARE, CAPESSERE, amb matisos diversos i funcions un poc canviants; quan CAPERE s'anà fent vell (solament amb algun matis secundari, i amb un radi fraseològic ben reduït, havia de sobreviure en una part de la Romània), anaven quedant més en escena els altres; i RECUPERARE, almenys en les llengües on CUPERARE se li imposà, tendia a fer l'efecte d'un dependent de CUPERARE: no seria estrany si alguns, usant CAPERE cada cop menys i amb la noció obscura que amb ell formava parella RECUPERARE, sentint com un buit al costat de CUPERARE, cada cop més usat en la Romània de Ponent, tendissin a assignar-li especialment CAPESSERE, i, emmotllant-l'hi, en fessin *CŪPESSARE.

Dit en altres termes, si així es prefereix, *copsar* fóra el fruit d'un encreuament de CUPERARE amb CAPESSERE. I reconeguem que fonèticament això és perfecte: el català oposa una base *SACCUSSARE (del freqüentatiu SUCCUSSARE) al SUCCUTERE del cast. *sacudir* (dissimilat en SACC-) i de l'oc. *secodir* o *secodre*, fr. *secouer* (dissimilats en SECC-), d'on el cat. *sacsar* (*sacsejar*). Evolució fonètica rigorosament paral·lela a *CŪPESSARE > *copsar*; gens estranya aquesta síncopa en una llengua que redueix lletissó a lletsó (llicsò, etc.) (LACT-ICI-ONE), que oposa *capçada*, *capçana*, *capçar*, *escapçar* als cast. *cabezada*, *encabezar*, etc.; que té *sacsó* allà on esperaríem *seguissó de *segar* i *séc*.

Capessere no s'ha conservat en romànic. Objecció forta per a etimologies romanístiques quan es tracta d'un mot isolat; menys, quan pertanyia a un sistema viu i funcionant en llatí. Quants verbs del llatí antic naufragaren en la baixa època, però no abans de procrear, o combinar-se en ll. vulgar, amb altres, i deixant progènie. Desaparegué *expergisci* però deixant *despertar*; res quedà de MINGERE (caponat pel més jove MEIARE > cast. *mear* o la innovació iafantil *pixar/pisser*), però abans de morir ens deixà REMINCTULARE > cat. *remintolar* 'traspuar'; no es conserva gaire CAPERE però molt més CAPTIARE fill seu; VOLVERE anà ben de baixa però han restat *voltar*, *rebolcar*, *vogir* (*volgere*); molt més que VERTERE ha quedat VER-